

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTKIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.— — Uredništvo in uprava Marlboro, Raška cesta 5, poštni predel 22, telefon 2326. Cekovni račun št. 14.335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom — Rokopis se ne vračajo. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Mall oglast trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mall oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščenem. vsaka beseda Din 0.50.

Štev. 73 • Marlboro, torek, dne 2. avgusta 1938 • Leto XIII

Prva naloga delavskega gibanja

Današnje delavsko gibanje, politično, strokovno in tudi gospodarsko na temelju spoznanja še ni tako staro. Petdeset do sto let je, ko so se pojavile prve temeljite osnove, na katerih je delavstvo pričelo graditi svoje gibanje.

Težke so bile borbe, ker so bile neugodne razmere. Tradicionalna konzervativnost meščanske družbe in oblasti na eni strani, na drugi strani pa še neizobraženi in nezavedni delavski razred je bila ovira, ki je zahtevala od socialističnega delavstva in socialnogospodarskih znanstvenikov ogromno samopožrtvovalnost in osebno in materialno nesebično lojalnost do ideje in do neskaljene enotnosti v organizaciji in med njenim članstvom ter boritelji za novo znanstveno dokazano vedo.

Vislice, pregnansta, mnogoletni zapori, vse to ni ostrašilo naših borcev, da bi se odpovedali poštenemu boju za dobrobit delavskega razreda. V svojem spoznanju so posvečali vse svoje duhovne, srčne in fizične sile samo velikemu cilju socializma. Borba, krivично pregašanje je ustvarilo iz njih vnete, naravnost fanatične delavce, ker ob svojem poštenju niso mogli preboleti krivice, ki se gode delavskemu razredu in prav tako malo odpor reakcije proti boju delavskega razreda za pravico.

Otdod ona velika iskrenost naših prih budnikov do gibanja in otdod tudi uspehi in solidarnost delavskega razreda.

Sedanja kriza delavsko gibanje po nekaterih deželah ovira. Podobne krize se v zgodovini vedno dogajajo, ki pa pomenijo le trenuten vpliv reakcije. Nemogoče je namreč v razvoju ovreči za stalno znanost socializma, ker je ta neposredna logika gospodarskega razvoja. Zato reakcija našega spoznanja ne bo nikdar ubila in ne spravila s sveta.

Prav tesno v zvezi z našim gibanjem je pa kulturno delo in etičnost, če hočete družabno etičnost, našega osebega in organizacijskega življenja.

Prvi boritelji za socializem so prisotni kulturnemu delu naivečjo važnost in so delali predvsem kulturno. V drugi vrsti so vodili socialno politične boje, s katerimi so izboljševali socialni položaj delavstva in delavstvo urili v praktičnem boju ter ga navajali s tem obenem k sodružni solidarnosti. Te kulturne nalože so najvažnejše v delavskem gibanju in če se prav vrše, ni prostora za razkravajoče osebne, subjektivne ali materialne prejudice in predsode. V delavskem gibanju smo vsi vojaki, enaki vojaki, ki moramo biti vdani gibanju z vso dušo in z vsem srcem. Delavsko gibanje je falanga ene misli in ene duše glede stremljenja napredku. Če tega ne uvidevam in niso subjekt izključno gibanje, nisem zrel za gibanje in mu z vnašanjem osebnih sporov ali osebnih prejudicov škodujem. Nesebična lojalnost napram gibanju je kulturna vrlina, ki jo moramo predvsem gojiti, če hočemo biti vredni nasledniki predbojevnikov. V ta namen potrebujemo izobrazbo mi in naše gibanje in pa sodružno in družabno etičnost, da sodružno združujemo.

Upor Venizelostov na grškem otoku Kreti

V Kanaei na otoku Kreti v Grčiji se je uprlo 300 mornarjev, ki so mesto zasedli. Oblast je upornike ugnala z nekaj bataljoni vojaštva in 25 letali. Del upornikov se je vdal, del pa zbežal v gorovje. Med voditelji upora je bil Venizelos nečak Mízotakio, bivši minister.

Pozdravljeni slovenski rudarji iz Francije

Danes je prispela iz Francije skupina slovenskih rudarjev na dopust, ki ga bodo prebili v svoji domovini. Iz Lille so se odpeljali dne 1. avgusta ob 7. uri 44 min., v Strassbourgu so se jima pridružili še ostali izletniki iz raznih krajov Francije, danes ob 6.45 uri so prispele na Jesenice, ob 8. uri 50 min. pa v Ljubljano.

K nam prihajajo na obisk slovenski rudarji, trpini, ki jim domovina ni dala zaposlitve in so morali v tujino za kruhom. To niso običajni izletniki! Prispeli so naši rudarji na obisk v domovino, po kateri hrepenijo, čeprav so morali zdoma kot osiročeli otroci. Dolgo časa so zbirali od svojega skromnega zasluga sredstva, ki so potrebna za tako dolgo pot. Njih žaljave roke pričajo, da so

moralni trdno delati, predno so si prihranili toliko, da lahko obiščejo svoj rodni kraj. Bili so časi, ko si slovenski izseljenci sploh niso mogli prihraniti v tujini toliko, da bi bili lahko potovali na obisk v domovino. Vračali so se z majhnimi izjemami, ko so onemogli, po návadi odgonskim potom. Sele, ko si je delavstvo v Franciji s solidarnim nastopom priborilo politično moč, ko je sestavil vlado socialist s. Leon Blum, ki ga naše klerikalno časopisje ob vsaki priliki ostudno napada, se je tudi socialni položaj slovenskega delavca v Franciji zboljšal. Vse mile prošnje Rafaelove

družbe niso zaledle, priti je moral v »Slovencu« toliko opsovanji žid Blum, da so lahko Rafaelove družbe organizirale prve transporte, s katerimi so prišli slovenski rudarji na svoj 14-dnevni plačani dopust v domovino.

Mnogo družinskih očetov, sinov, bratov itd. je prišlo danes prvič po dolgih letih hrepenenja v svoj rodni kraj! Vso zavedno delavstvo Slovenije se iskreno veseli njihovega prihoda in jim kliče dobrodošli sodruži in sodružice v naši sredini!

Družnost!

O načelih politike v Bolgariji

Po štirih letih je Bolgarija zopet dobila parlament (sobranje). V njem je 160 poslancev, ki so bili izvoljeni kot osebni kandidati, ker so v Bolgariji politične stranke prepovedane. V parlamentu so pa bivše politične stranke vendar zastopane po svojih predstavnikih. Vladna večina ima okoli sto, opozicija pa okoli šestdeset poslancev. — Kjuseivanova vlada ima torej v parlamentu večino.

Bolgarska ustava je bila ukinjena 19. majnika 1934. Zasedanje parlamenta v juliju meseca je moralno najprej verificirati mandate. Razveljavilo je tri mandate, češ, da so komunistični. Opozicija je izjavljala, da te pravice nima parlament, ker je parlament gremij vseh političnih naziranj. Razsojanje o tem, če kdo ne bi spadal v aktivno politično delovanje, je stvar sodišča, ne pa parlamenta.

Zanimivo je, da je parlament odobril 1700 vladnih naredb za časa neparlamentarne dobe ob kritiki sicer in da tudi k prestolnemu govoru opozicija ni zavzemala posebnega stališča, marveč je razen treh opazovalcev zapustila zbornico, ker niso hoteli raziskavati starih ran, marveč so izjavili, da se mora s preteklostjo molče pomesti. K prestolnemu govoru se navadno

razvije razprava o notranji in zunanjosti politiki, na tej seji pa daljše debate ni bilo, ker so poslanci čakali na poročila ministrov.

Opozicija je zopet vstopila v zbornico, ko je pričel govoriti predsednik vlade in zunanjji minister Kjuseivanov. Prvič je na tej seji dal Kjuseivanov obsežno poročilo.

Zdi se nam važno, da povdarmo glavne momente njegove politike. — Predvsem je povdari, da Bolgarija nikdar ni mislila na kakšne avtoritarne ideologije, marveč bo vedno spoštovala demokratične ideale. Bolgarija ostane zvesta ustavi.

Glede zunanje politike je Kjuseivanov izjavil, da Bolgarija ostane zvesta Društvu narodov, vodi prijateljsko politiko z vsemi državami, zlasti z Jugoslavijo, lojalno sodeluje v balkanski zvezi, sicer pa ni politično vezana z nobeno veliko ali majhno državo, kar je zbudilo med poslanci znatno odobranje.

Predsednik vlade je s tem jasno povedal, da je Bolgarija na povratak k demokraciji. Vlada ima torej program, ki ga je v parlamentu tudi povedala.

Izredno zasedanje zbornice je bilo 22. julija zaključeno in se zopet snide šele 28. oktobra t.l.

Koroški Slovenci zahtevajo manjšinske pravice

Klerikalna politika na Koroškem nam je znana še iz prvih let Avstrije. Na priporočilo klerikalne stranke so koroški Slovenci glasovali z Nemci (klerikalnimi), rajši kakor da bi glasovali s socialisti, ki so spoštovali narodnostne manjšine. Tako so takrat zaigrali manjšinske pravice koroških Slovencev. Sedaj se klerikalci zopet zavzemajo za koroško slovensko manjšino in pravijo: Svet bi nas moral prezirati, če bi postali boječi, kadar gre za najdražjo svinčino vsakega naroda... — Počakajmo!

Francosko-britansko vojaško sodelovanje

Za svojega bivanja v Franciji se je angleški vojni minister Hoare Belisha razgovarjal s šefom francoskega generalnega štaba generalom Gamelinom. Imel je sestanek tudi z zastopnikom ministrskega sveta in ministrom za narodno obrambo Daladierom in z drugimi člani generalnega štaba. V Parizu je bil tudi šef britanskega generalnega štaba za zrakoplovstvo.

Pred upravnimi reformami na Madžarskem?

Predsednik madžarske vlade Imredy in zunanjji minister Kanya sta bila v Rimu. Pravijo, da sta študirala v Italiji vse lepe uredbe in reforme fašizma. — Verujemo, da madžarskim magnatom diše reforme, ki oropajo državljane svojoščin. To radi verujemo. In, če napovedujejo sedaj »reformy« v duhu fašizma, ne smejo pozabiti, da madžarski delavec, nameščenec in kmet zna ceniti kulturne pridobitve ter jih bo znal tudi braniti. Režim seveda obljudila socialni raj, da bi te sloje omamil.

Obsodbe social-demokratov v Nemčiji

60 socialnih demokratov je bilo te dni v Hannoveru obsojenih na 166 let zapora radi ilegalnega delovanja proti sedanemu režimu. Že l. 1936. je bilo aretiranih nad tisoč osumljencev, okrog 800 jih je bilo sčasoma izpuščenih, ostali pa so čakali dosedaj v preiskovalnem zaporu. Vsi obdolženci so pred sodiščem odločno priznavali svoje socialistično prečičanje.

Molčača Moskva

Češkoslovaška tiskovna agencija Centropres Praga prinaša o stališču Rusije pod naslovom »Moskovska sfinča« sledeče poročilo:

Moskva na zunaj v obče ne zavzema nikakršnega stališča nasproti evropskim dogodkom. Sovjetski listi se omejujejo na ponatiskovanje inozemskih vesti in samo v časih prinašajo analizo posameznih evropskih problemov, ne da bi s tem tolmačili poglede moskovske vlade. Edino dogodki z Japonsko

so razložili sovjetske poglede, ko je Litvinov rekel japonskemu poslaniku, da se Moskva ne bojni groženj in da so grožnje morebiti uspešne drugod, ne pa v Moskvi. Iz tega lahko sklepamo, da se drži Moskva trdne linije, da stremi za ohranitvijo miru, a da niti najmanj ne podlega propagandi groženj. Moskva molči, s čimer pa ni rečeno, da ne pričipa igre, ali da je pasivna. Takšno stališče zavzema tisti, ki ve, kako naj se obnaša v posameznih situacijah.

Belgija nima politike osamljenosti

Belgija je bila zastopana na konferenci sedmih držav (nordijskih) v Kordonu, kakor smo poročali.

Predsednik belgijske vlade Spaak je pred odhodom na to konferenco izjavil, da je mednarodni položaj Belgije utrjen,

— Francosko-angleška in nemška izjava sta jasno povdarili politiko belgijske neodvisnosti. Belgiji je bilo za to, da z vsemi sosednjimi državami živi

v čim boljših odnošajih. In istotako gre Belgiji za to, da ima prijateljske odnose s severnimi državami. Belgijska politika neodvisnosti in politika izolacije ne pomeni, da se Belgija ne zanima za velike probleme v svetu.

Poljski zunanjji minister Beck je obiskal Oslo, kjer bo razgovarjal z norveškimi državnikami o zbljanju med obema državama.

Velik uspeh republikanske armade ob Ebru

Uspehi, ki ga je dosegla republikanska armada s svojo ofenzivo, je mnogo večjega obsega, kakor se je prvotno domnevalo. V petih dneh so republikanci osvojili na fronti ob Ebru okrog 700 km² ozemlja, ki se je nahajalo v Francovi oblasti. Vjeli so mnogo nacističnih vojakov in zaplenili ogromne količine vojnega materiala. Uspehi republikanske armade so tem večjega pomena, ker se je republikancem posrečilo zasesti važne strategične postojanke. V odseku Gandesa in na vzhodnem pobočju Roya ter Sierra Pandolf so zasedli več vrhov ter cesto

Gandesa—Prat de Contte—San Juan. Nacisti so dobili ojačanje in so se obupno branili, zlasti so napadali z letali, niso pa mogli zdržati pritiska republikanskih čet. Na levantski fronti so republikanci zavzeli v pasu Manzonara vasi Los Novales in Casa Quemato.

Na teruelski fronti

se je ponesrečila nacistična ofenziva. Republikanci so izvedli več posrečenih protinapadov in so svoje postojanke zboljšali v bližini glavne ceste Teruel —Sargunta.

Doma in po svetu

Neresnična vest. Beograjska »Politika« je objavila iz Maribora vest o nekem sestanku opozicijskih skupin v hiši dr. Stanovnika v Ljubljani. Poročilo se že na prvi pogled vidi, da ni popolnoma resno. Gleda socialistične stranke pa je brez vsake stvarne podlage. Sploh ni res, da bi bili na zatrjevanem sestanku navzoči tudi naši predstavniki. Mislimo, da morejo take mistifikacije tudi najboljši stvari samo škodovati.

Vladko Radić in HSS. Vladko Radić, sin poznega Stjepana Radića ni zadovoljen s sedanjim vodstvom HSS. V svojem listu »Narodni val« napada vodstvo stranke ter se sklicuje na besede svojega očeta. Obenem Vladko Radić napoveduje razcep s tem, da pravi, da se bliža čas, ko se na eni strani zborejo pošteni možje in nepošteni na drugi strani. — V zagrebških listih sumijo, da je Vladko Radić v dogovoru z nekaterimi beograjskimi politiki ter da želi izpremembo do sedanja HSS-politike. — Nam se zdi, da se HSS cepi, če ni to le pobožna želja nasprotnikov, zaradi svoje nekonstruktivne in neaktivne politike. Politika čakanja, če je še tako opravičena navidez, za stranko, od katere ni odvisen splošni razvoj, ampak zob časa le njej škoduje, ni dobra. Treba sile zbirati!

Jesensko zasedanje gospodarske male antante se bo vršilo 30. septembra v Beogradu.

2440 avtomobilov je bilo uvoženih v prvem polletju v našo državo.

49 milijonov 770 tisoč dinarjev so plačali kmečki dolžniki od januarja do julija t. l. na račun anuitet.

Na progi Beograd—Dubrovnik so začeli obratovati motorni vlaki, ki vozijo mnogo hitreje, s čemer je znatno skrajšano potovanje na tej progi.

Cene mešanega bencina so bile na novo določene in bo smela najvišja cena znašati din 5,60 za liter.

V Usti na Čehoslovaškem se v zadnjem času vršijo velike demonstracije za demokracijo in svobodo, ki jih prirejajo poleg socialnih demokratov tudi druge demokratične stranke. Zlasti ogromna je bila prireditev DTJ, na kateri je govoril tudi predsednik soc. dem. stranke s. Hampl.

V Nemčiji so uvedli osebne legitimacije. Vsak nemški državljan, ki je dopolnil 15. leto, mora imeti posebno legitimacijo, ki izpravi njegovo identitetno.

Avstrijski škoje se niso mogli udeležiti konference nemških škofov, ker niso bili povabljeni, zato se je kardinal Innitzer, ki igra dokaj čudno vlogo, odločil, da sklice konferenco v Solnogradu. Nemški škoje zelo zamirijo Innitzerju, ki se je udinjal hitlerizmu.

3000 služkinj je na Dunaju izgubilo službe radi uredbe, ki je stopila v veljavno, da služkinje arijskega pokolenja ne smejo biti v službi pri židih.

Civilno prebivalstvo pomaga republikancem

Značilno je, da je civilno prebivalstvo pridno pomagalo republikancem pri napadih in se prostovoljno javilo v službo republikancev, kar najbolj dokazuje, kako lažnjive so trditve nacistov, da je prebivalstvo na njihovi strani. Novo zavzete vasi in mesta so ostala po večini brez vsakih straž in ni bilo treba republikancem skrbeti za red, ker so vse to oskrbeli civilisti, ki so navdušeno pozdravljali prihod republikanskih čet.

Na 3 mesece ječe je bil obsojen neki ključavničar düsseldorfske strojne tovarne, ker je pokvaril stružnico. Obsodili so ga z motivacijo, da je vodil sabotažo proti Göringovi štiretki.

10 odst. povišanje mezd zahtevajo rudarji na Poljskem. Rudarska organizacija je odpovedala obstoječo kolektivno pogodbo.

Lord Runciman bo prispel v sredo v Prago, njegovi sodelavci pa se že nahajajo v Pragi.

400 milijonov angleških funtov (85 milijard dinarjev) je Anglija določila za oboroževanje v zraku. Angleška industrija za letalstvo lahko letno izdela 25.000 novih aeroplakov.

Za predsednika ljudskih komisarjev v Ukrajini je bil imenovan Korošenko, v pokrajini Bele Rusije Kiselew, v pokrajini Turkestanu Khudaiberguenow.

Amerika je odločila sklenitev posebne gospodarske pogodbe z Nemčijo, kakor jo je sklenila s Sovjetsko Rusijo.

Problem javnih del pred mednarodnim uradom dela

Komisija za javna dela, ki jo je imenoval upravni svet mednarodnega urada dela na priporočilo konference mednarodnega urada dela 1937, je imela 27. junija in naslednje dni svojo prvo sejo. Nje naloga je, da oživotvori mednarodno sodelovanje v področju javnih del. Seji sta predsedovala zastopnik vlade Zedinjenih držav ameriških in delavske zastopnik Leon Jouhaux in še dva druga zastopnika delavstva Schirch (Švica) in van Achterberg (intern. stavbincev).

Na početku seje je ravnatelj Butler opozoril na načela, ki jih je postavila konferenca 1937. Dalekovidna politika javnih del more preprečiti nezaposlenost in gospodarska valovanja. Delovna politika na tem polju ni pa mogoča, če ni zasnovana na dobrohotnih vzajemnih informacijah in sodelovanju med državami. Komisija se mora baviti najprej z načinom, kako bi se mogla zbrati vsa primerna pojasnila o posameznih načrtih. Pozneje pa se bo bavila s sestavljanjem prestudiranih načrtov.

Odgovarjajoč na ugovore delodajalcev, ki so predvsem naglašali vprašanje, če bodo taka dela rentabilna, je delavski delegat Schirch izjavil, da se na ta

element v neposrednji zvezi s tem dejstvom ni mogoče ozirati. Achterberg je povdaril, da mora ta komisija voditi dalekovidno politiko, ki mora iti mnogo bolj za tem, da prepreči nezaposlenost, kakor da oslabi njena dejstva šele takrat, ko kriza že nastane. Največ se je razpravljalo o že izvršenih iniciativah in izkušnjah. Komisija je izdelala vprašalno polo, ki bo poslana vladam. Vprašalna pola najprej pojasnjuje, kaj so javna dela; dalje je prvi del, ki obsega seznam del, o katerih se zahteva poročila. Ta so razdeljena po vrstah in po pristojnosti opravljanja, subvencioniranja ali nadziranja. V drugem delu se bavi načrt s politiko, ki se vodi v raznih deželah (pospeševanje ali odlaganje javnih del za kasneje, prostorninska razdelitev javnih del v sorazmerju z nezaposlenostjo, financiranje, pogoji za poslovitev). Gleda pomena javnih del v boju proti nezaposlenosti, ki ga dajejo strokovne delavske organizacije vprašanju javnih del in v preprečenju krize, bodo njih zastopniki v tej komisiji vodili jasen račun o tem, da komisija čimprej pride do ugodnih rezultatov, ki bo do prinesli rešitev tega problema.

Avstrijske novice

Nedavno komisar v pletilni tovarni bratov Guttmannov v XXI. okraju na Dunaju je ponavil denar iz tvorniške blagajne. Da bi onemogočil ovadbo, je sam ovadil brate Guttmanne, da so goljufali pri zavarovalnici, zatajevali davke in slabo ravnali z delavci. Vse štiri brate Guttmanne so arretirali in odgnali v zapore deželnega sodišča.

* * *

Na Dunaju se opazuje, da se je v zadnjem času pojavilo na ulicah zopet več beračev, ki mimoidoče prosijo za milodare. Na Dunaju pa se je pojavila tudi še druga nadlega. Od hiše do hiše in od stanovanja do stanovanja hodijo prodajalci, ki ponujajo razne nacionalsocialistične znake, spominske in slike führerja in drugih nacionalsocialističnih dostojanstvenikov. Nastopajo predzno, izsiljujejo ljudi in namigujejo, da jih bodo ovadili zaradi protirežimskega mišljenja, če ne kupujejo njihove robe.

*

Avstrijski SA-možje ne veljajo več za zanesljive. Zaradi tega so že več avstrijskih SA-oddelkov odpeljali v Španijo na pomoč generalu Francu.

*

Spor med rajhovskimi in avstrijskimi školi še ni poravnani. Rajhovski škoftje, ki imajo že več izkušenj, očitajo avstrijskim, da so nekoliko otročji, ker misljijo, da bodo s svojim nacistom prijaznim postopanjem pridobili nacionalsocializem za katoliško cerkev. Zaradi tega vratislavski nadškof kardinal Bertram, ki je sklical škofovsko konferenco v Fuldu, avstrijski škofovi sploh ni povabili. Švicarski katoliški list »Deutsche Briefe«, ki izhaja v Luzernu, poroča iz Rima, da je papež državni tajnik, kardinal Pacelli izjavil, da bo krščanstvo v Nemčiji uničeno, če se bo nacizem obdržal na oblasti.

Angleške dopolnilne volitve

V dopolnilni volitvi v spodnjo zborico te dni je v okraju Ost-Willesden zmagal konservativni kandidat, ker je bil v tem času skoraj 10.000 volilcev izven kraja ali pa so se izselili. Pri zadnjih volitvah 1935 je dobil kandidat nad 10.000 glasov večine, sedaj le 3700.

Od splošnih volitev 1935 se je izvršilo v Angliji 51 dopolnilnih volitev. V teh so dobili konservativci 28, vladni liberalci 2, Macdonaldovci 2, delavska stranka 16 in neodvisni 3 mandate.

Samo 10.000 nezaposlenih imajo v Švediji

Tudi 10.000 nezaposlenih delavcev je mnogo. Če pa pomislimo na stotisočne in milijone nezaposlenih drugod, je to število majhno. Tudi Švedija je imela v krizi skoraj 400.000 nezaposlenih. Z dobro gospodarsko politiko socialno-demokratične uprave države je število znižalo na 10.000 nezaposlenih. Celo letos od maja do junija se je število nezaposlenih znižalo za 2000.

zene strani na drugo, golega, siromašnega, izmucenega, bil je vedno in na vse jezen in nikomur ni več zaupal bil je eden izmed razcapane množice, ki ji je glavna briga, da se more kje zastonj pogostiti in za poln kozarec so na vse pripravljeni.

A ob strani — je stala mladina, napol dorasla, a mnogo bolj resna, mračna, zamišljena, ki je z nekim notranjim gônom čutila moč pismenosti in vede in je gledala na očete po strani, nepriajazno.

Kuzinovi tovariši so nam bili slabi pomočniki: Mil Milič je venomer žmirkal in največ molčal, včasih se je začel nenadoma in ne ob pravem času smejeti, največkrat pa je žalostno zdihnuje prosi:

— Dajte vendar, mili moji, poskrbite da nam napoči Kristušovo občestvo! In za vse večne čase si bo svet zapomnil vaša dobra imena!

Aljoša si je iz njega norce bril:

— A ti, Milov, česa čakaš? Zemlje nimaš, da bi jo obdeloval, hajd, vzemi posodico in pojdi po svetu in zbiraj prispevke za naš spomenik! Samo glej, da dobim jaz spomenik — na konju! Drugi kakor hočejo, jaz pa želim na večne čase sedeti na konju, vltitem iz železa! In ne pozabi, da bo pod njim zlat napis: — na tega konja je vas Velika Gnezda posadila Alekseja Dmitrijevega Šipiguseva, za njegova dobra dela, ko konca sveta!

Tihi kmetič se je v zadregi smehljal, mèl in drgnil svojo umazano srajco s šibkimi rokami.

Savelj je pa bliskal s svojimi velikimi, mrzličnimi očmi in hripél:

— Pobiti! Tudi oni vas pobijajo...

Vprašaš ga:

— Kaj pa dosežeš s pobojem?

(Dalje prihodnjih.)

Poletje

MAKSIM GORKI

(Prevel Tone Maček)

39

Nikdar nisem imel časa, da bi se mogel dosledno lotiti svoje samoizobrazbe; bil sem — človek, ki ga je izobrazil razkroj narodne vstaje, ki sem se lotil zedinjevanja ljudi po nepremagljivi želji srca, ko sem videl, da ni več mogoče živeti po starih družabnih pravilih, ki so vodili ljudi v pogubo. Socialistične brošure sem začel čitati šele dobro leto pred prevratom in bodočnost — razumem, v sedanjosti — se razvedam še zelo težavno, prošlost ruske zemlje — mi je pa čisto temna, glede na poslednjo, ve Jegor več kot jaz. Smatram se za čisto preprostega delavca pri preoblikovanju življenja, kakor kopač zemlje, ki skromno rije kanal pod temelji, od življenja določene zgradbe veličastne katedrale pravčnega razuma in duhovne lepote. Do vstaje sem se poznal z ljudmi obeh naših strank, a po ponesrečeni vstaji, ko so se vsi razkropili ali poginili, sem ostal sam, zgubil sem zvezo s strankami in poznal sem samo nekaj somišljenikov, ki so bili takoreč samo ljubitelji naše stvari, ne pa njeni akterji.

Zdaj, ko se je pojavil Filip Ivanovič, pravi pokretač življenja, ki sem mu povedal o našem krajevnem gibanju, smo sklenili, da ostane on v mestu, da mu preskrbimo denarja s katerim naj začne kakršno koli malo trgovino, vzame Aljošu za pomočnika in skuša začeti z izdajanjem našega časopisa. A' Vasilij, gozdarjev sin, je odpotoval v gubernijsko mesto

med delavce.

Moje in Aljošino pripovedovanje o našem delu, je pridobilo za našo stvar tudi učiteljico in njenega brata in oba sta nam začela požrtvovalno pomagati,

dobivala sta vedno več knjig in časopisov, ki sta v njih sledila za vsem, kar nam je bilo neobhodno potrebno vedeti.

V Gnejzdhali smo si prizadevali živeti neopazno — razen Aljoše ni nikje skušal razvijati svoje delavnosti v naši vasi in še on je vršil svoje poučevanje mladine zelo oprezno. Bali smo se: vas je bila majhna in vse se je takoj razvedelo. Kar videlo se je, kako se je vas razdelila na posamezne sloje: med prvimi veljaki sta bila Astahov in Skorujakov, v isti vrsti z njima se je nahajal Ljadov, stražnikov brat, — naša črna stotinja, — sami siti ljudje, a v skrbih za svoje bogastvo: za svoj lonec šejet* bi tudi Boga zatajil. Za njimi, od zgoraj navzdol, trdnješki kmetje, ki so garali noč in dan in upali v dobro srečo, ki so krivili hrble nad izsesano in nedrobitno zemljo in še vedno ponavljali:

— Mogoče pa bo še Bog dal, da si nekako življenje izboljšamo!

Letali so okrog, skrivali se in si želeli samo tišine in miru, a v vprašanjih splošnosti, so pa seveda potegnili vedno z bogatimi. Te vrste je bil tudi Jegorijev oče, miren, razmrščen in splašen kmetič. Že drugič je bil občinski odbornik, ker si v svoji skrom

Iz naših krajev

ZAGORJE OB SAVI

Nujno potrebujemo novo stavbo za meščansko šolo. Pred leti smo dosegli, da se je končno tudi pri nas otvorila meščanska šola, letos je bil uveden pouk že v tretjem razredu. Vsi ti razredi so nastanjeni v ljudski šoli na Toplicah, kjer so vsi prostori prepuno. Ker število učencev stalno narašča in so tudi sicer dani vsi pogoji, je nujno potrebno, da se takoj začne z gradnjo nove stavbe za meščansko šolo. Prizadeti stariši so že tudi predložili tozadnje prošnjo občini in banski upravi, zato upamo, da bo ta prošnja tudi pravočasno ugodno rešena.

JESENICE

Jugoslovansko - čehoslovaška liga na Jesenicah. Pretekli mesec se je vršil na Jesenicah zelo dobro obiskani ustanovni občni zbor JČ lige za kranjskogorski sodni okraj. Udeležili so se ga poleg g. konzula še tudi g. dr. E. Staré, dva zastopnika akademike JČ lige, zastopnik novomeške lige in pa zastopnik čsl. poročevalskega urada v Beogradu. Do občnega zбора se je prijavilo ca. 160 članov, naboranje članov se pa še vrši. Občni zbor je potekel v najlepšem redu in dostojanstveno ter je bila pri njem v vseh točkah pokazana solidarnost vseh skupin jeseniškega javnega življenja, kar se tudi zrcali iz sestave in konstituiranja odbora, kjer imajo vse skupine enako število zastopnikov. Ob koncu izredno uspelega občnega zborja je s. Cvetko Kristan poročal o vtiših na 60. letnici čsl. soc. dem. stranke v Pragi in je sporočil navzočim članom lige sporočilo češkega delavstva jugoslovanskega delavstvu glede na medsebojno bratstvo solidarnost v boju za demokracijo, neodvisnost in svetovni mir. Zatem je imel g. dr. Kyovsky iz Novega mesta sijajno in izčrpano predavanje o položaju nemške manjšine v ČSR. Predavanje je navzočim res poslužljivo, a temeljito pokazalo položaj v ČSR. V prvem odboru je bilo izvoljenih 12 članov in 12 kolesnikov. Upati je, da bo liga na Jesenicah dobro delovala in da bo eden izmed bračnikov našega demokratično mislečega delavnega ljudstva proti vsem drugačnim tendencam. V delu so načrti za sistematično organizacijo dela ČS lige, ki se mora tekem jesenske sezone pričeti zimboli življanju.

Pomanjkanje sladkorja. V nekaterih listih čitamo, da je zalog sladkorja v Jugoslaviji še dovolj. Nam je to prav. Vendar pa moramo opozoriti na to, da trgovci, ki imajo tvorniške zaloge sladkorja, svoje odjemalce dan za dnem opozarjajo, da naj se pripravijo na to, da bo sladkorja, zlasti sipe, zmanjkal, in podobno opozorilo smo čitali tudi v zadnjih številki "Zadrugarja", ki javlja, da je dobila Nabavljala nadružna železničarjev v Ljubljani tozadnje obvestilo od svoje dobaviteljice sladkorja, t. j. tovarne. Ker se tudi na ta razlog dvigajo cene sladkorja na debelo in s tem tudi na drobno, moramo vse merodajne činitelje na to opozoriti z zahtevo, da tako izigravajo konzumentov preprečijo in uredijo stvarno pravočasno, da ne bo konzument spet oni, ki bo plačal ceho za vse spekulacije. »Slovenski delavec« in »Na mejah«, ki vesta, da v Tambovu v Rusiji ni vžigalic, ki pa ne vesta, da na Dunaju pri dr. Innitzerju ni čebule, pazita, da še na Jesenicah in v Jugoslaviji ne bo zmanjkal sladkorja, kakor je dejansko zmanjkal moka in so zmanjkale suhe slike. Pazita, da naši »dečki« in njih ljudsko fronto priprega, kakor pišete, ne pojde v Tambov po sladkor v zamenzo za vžigalice, samo malo manj bo moral biti polomljenih in nerabnih v škatljah, če jih bomo hoteli s pridom zamenjati.

Razpis nedeljske zdravniške službe bratovške skladnice. Za mesec avgust 1938 se odreja slediči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah, ki velja za vse družinske člane brez razlike na njih bivališču, in sicer: 7. in 21. avgusta g. dr. Čeh Milan, 14. in 28. avgusta g. dr. Keržan Bartol.

PTUJ

Delavstvo še vedno ni prejelo odgovora na svojo spomenico, ki jo je predložilo mestnemu svetu. Kakor se šušlja, je baje bila na zadnji tajni seji sprejeta pragmatika uslužbenec, na katero so prizadeti čakali že več let. Torej vendar ne uspeh!

a-c.

Ne odlašajte z nabiranjem članov »Cankarjeve družbe«. Vsak zaupnik naj gleda, da mu dosedanjii člani čim prej plačajo članarino za leto 1939. Ko ima poln blok, naj ga odpošteje »Cankarjevi družbi« obenem z de-narijem.

Cenjenim bralcem »Totege lista!«

V izogib domnevam, če »Totemu listu« vsem zmanjkal gradiva, uredništvo naznana vsem naročnikom in bralcem, da izide 11. številka sicer res šele 6. avgusta zjutraj, to pa vsled tega, ker bo vsebinsko nekako posvečena Mariborskemu tednu. Obsegala bo 16 strani (vstavki in slike) in bo naprodaj v vseh trgovinah, kakor tudi na tehdnu samem po ceni 2 din. Da pa zamudo teh par dni nadoknadimo, izide 14. avgusta že naslednja številka. Tako bo cenjenim bralcem z naše strani povsem ugodeno.

Priporočamo se, da nam ugodite tudi z Vaše strani ter pridno segate po »Totem«, ki redno izhaja in se izogiba takozvanih posebnih izdaj.

Uredništvo »TOTEGLA LISTA«.

LJUBLJANA

Zletna pisarna v Ljubljani

Ljubljansko delavstvo se udeleži zleta v Maribor 14. avgusta v večjem številu. Zaradi tega posluje v Delavski zbornici Miklošičeva cesta 22-A, I., zletna pisarna, ki daje udeležencem vsa pojasnila. Vožnja v Maribor je četrtna. Izdatki poleg vožnje so le še za po-

trebna izkazila, ki veljajo din 6 do 8.

Udeleženci naj se takoj zglaše v pisarni, da dobe potrebna pojasnila. Prijava je nujna tudi eventualno zaradi posebnega vlaka. Iz mednarodne politike

Stavka v opekarni »Opeka«, traja že nad malo odklonilo. Lastnica tovarne je ljubljanski štirinajst dni. V stavku je stopilo 70 delavcev, ska »Ljudska posojilnica«. Stavkujočim delavcem se grozi z najrazličnejšimi vestmi o ustavljavi obrata in drugih delavcih.

MARIBOR

Velik požar v Erlichovi tovarni

V soboto, dne 30. julija t. l. je požar uničil velik del Erlichove tovarne. Goreli so objekti, kjer se nahajajo magacini in stroji za trganje cuni. Požar je nastal baje vsled kratkega stika. Takoj po 8. uri zvečer so opazili stanovlci sosednjih hiš, kako odseva iz notranjosti tovarne silovit žar in se dvigajo mogočni oblaki dima. V istem trenutku so še skali iznad dima velikanski plameni. Kot se je pozneje izvedelo, je bila ob nastanku požara tovarna zaklenjena in je bil vratar s ključi na kontrolnem obhodu okrog tovarne, če ne bi mora opazil kje kaj sumljivega. V gorečem delu tovarne so bili ta čas zaprti trije delavci. Sele na nihovem obupno klicanje in razbijanje je baje neki pasant vdrl stranska vrata, da so se rešili. Ogenj je že objel velik del poslopja in pridrvela je že velika množica ljudi, peš in na kolesih, ko je komaj sirena začela tuliti. Ker se ni bilo požarne brambe, so ljudje kar sami začeli vdirati vrata in razbijati okna. Nato so se pripeljale požarne brambe z različnimi strani. Gasilci so se očvidno imeli pri gašenju požara boriti z velikimi težavami. V Stritarjevi ulici so odpirali hidrant najmanj 10 minut, ker ni bilo ključa in ga je končno odpril neki šofer iz sosednje hiše. Ko se je prece pozno prideljal avtomobil mestne požarne brambe z Magirusovo lestvo in so dvignili lestev ob

goreči fasadi v Poljski ulici, so se gledalci odnahili, ker so pričakovali, da bo voda takoj zviška brizgnila v besneče plamene. Gledalci in z njimi vred gasilce vrh lestve s pripravljenim cevjo pa so kakih 10 minut zmanjčali vode, nakar so na avtomobilu lestev sklopili in jo odpeljali na drugo stran poslopja. Tudi tisti, ki so načrtovali delavca, so se odcepili na drugo stran poslopja. Tudi tisti, ki so načrtovali delavca, so se odcepili na drugo stran poslopja. Tudi tisti, ki so načrtovali delavca, so se odcepili na drugo stran poslopja. Tudi tisti, ki so načrtovali delavca, so se odcepili na drugo stran poslopja. Tudi tisti, ki so načrtovali delavca, so se odcepili na drugo stran poslopja. Tudi tisti, ki so načrto-

Ostudoženje češkega naroda se zadnji čas ponavlja po raznih nemških ilustriranih časopisih, tehnikih in mesečnikih, katerih ležijo cele skladovnice po mariborskih kavarneh. Lažljivo in tendenčno pisanje s slikami o dogodkih v Čehoslovaški je tako zoperno in težko žaljenje vsega čehoslovaškega naroda in nam prijetiške države, da v najvišji meri razburja naše občinstvo. Opozoriamo na to javno Predstojništvo mestne policije s prošnjo, da pusti takoj pregledati vse tiste časopise in revije ter odredi nemudoma odstranitev vsega, kar bi moglo žaliti bratski narod in državo ČSR. Ravnotako bi bili mi ogorenji, če bi po čehoslovaških javnih lokalih razstavljal revije in časopise, v katerih bi na tak grdu način žalili in smešili naš narod in državo. Naša oblast se je že tudi poslužila ravno napram ČSR od slučaja do slučaja takšnih represalij, da je prepovedala uvoz časopisa, če je bil žaljen kak naš predstavnik, narod ali država. Ne gre, da bi potem mi mirno trpeli trajno javno smešenje češkega naroda, ko so tisoči in tisoči naših državljanov, neštete naše ekspedicije, deležne nepopisnih, prisršnih gostoljubnih sprejemanj po Čehoslovaški, trenutno n. pr. delegacija 60 slovenskih profesorjev.

V morju luči se bodo lahko kmalu kopali Mariborčani na Glavnem trgu, toliko visokih kandelabrov so postavili med reguliranjem trga. Ljudje z začudenjem opazujejo to tratenje kandelabrov, ki so mnogo gostejje postavljeni, kakor po velenjih. Če je res toliko denarja za kandelabre na razpolago, in če imamo za sebe zastonji elektriko, bi bilo po mnemu publike mnogo bolj koristno, če bi daljše nekaj luči tja, kjer so še čisto temne ulice in da in bolj razsvetlili glavno prometno živo od kolodvora naprej. To bi na tuje mnogo bolje vplivalo, kakor preobilica luči na Glavnem trgu, ki na gornjem delu proti Koroški cesti ponosi sploh nima dosti prometa.

Labodji zarod je dobil po dolgih letih mestni park na prvem ribniku. Leta in leta sta tam samevala dva labuda, a letosno pomlad je samica gnezdi med visokim siljem sred ribnika in sedaj že kobacajo po zeleni travi 4 mogočni mladi labudi, ki jih seve neprestano spremljajo oči mladih in starih Mariborčanov.

Velikansko poneverbo v znesku okrog din 700.000 so izsledili pri nekem mariborskem denarnem zavodu. Skodo pa so v izogib škandalu in sodnega preganjanja pokrili sorodniki prizadetega uradnika, ki je bil nato le odpuščen iz službe, ne da bi proti njemu vložili kazensko ovadbo. Vzrok poneverbe: ženske so draga reč. Kakor objačajo, pa tudi o tej skoro milijonski poneverbi meščanski listi nicensarjev poneverbo 100 din, bi bilo seveda čisto kaj drugega in bi bil predstavljen javnosti še isti dan s polnim imenom, po možnosti celo s fotografijo.

Zakaj se pobira dvojno števnilo? Inkasanti mestnih podjetij so pretekli mesec začeli poniekod pobirati dvojni znesek za števnilo. Doselej je mestno električno podjetje računalo din 4.50 za mesečno najemnino števila za električni tok, sedaj pa brez vsakega pojasnila zaračunava kar 100 odst. več, t. j. din 9. Že din 4.50 je razmeroma zelo visoka najemnina, ki jo morajo konzumenti tok pačevati vsak mesec, popolnoma nerazumljivo na je, zakaj so števnilo tako visoko zvišali. Nad tem postopanjem se upravičeno zgražajo vsi prizadefi,

zato pričakujemo, da bodo mestna podjetja zadevo čimprej pojasnila.

Strojniki in kurjači pozor. Vabimo vse organizirane in neorganizirane strojnike in kurjače, da se udeležijo sestanka, ki se bo vršil dne 7. avgusta s pričetkom ob 9. uri v Delavski zbornici II. nadstr. Na dnevnem redu je: 1. Poročilo delegata iz Ljubljane o poteku kongresa, ki se je vršil v Beogradu. 2. Dogovor o udeležbi manifestacije proslave 20 letnice Jugoslavije, katere se bodo udeležili vsi strojniki in kurjači. Sestanek je obvezen za vse tovariše.

Kaj pa to pomeni? Člani sedaj že drugič razpuščenega »društva raziskovalcev svetega pisma«, ki so svojcas izstopili iz katoliške cerkve, dobivajo po pošti na pisalnem stroju pisana pisma sledče vsebine: »Ti človek v svoji grešni podobi, Ti ki si zavrgel cerkev in verter pljuva na predstojnike Sv. cerkve in Božje namestnike. Ti ki si v svojem napahu krenil iz Božjih zapovedi ter svetih zakramentov — a hodiš po stopinjah brez- in krivoverskih anti-kristov. Da Ti —, Tebi pravim in Te rotim, premotri svojo izgubljeno dušo — zdrami svojo otopenost iz brezverskega dremanja, zapusti tabor krivih prerokov, ki Te vodijo v večno pogubljenje. — O ne misli — vse mi je znan — Tvoje stopinje so zapisane v črni knjigi, a v tej knjigi nisi sam. Opozori svoje sovraže na trenutku splošnega čiščenja, na že zleženo metlo, ki bo brez usmiljenja iztrebila mrčes, kateri škoduje našemu ljudstvu. — To je zadnja karta, ki bo rešila ljudstvo krivoverskih zaloge. Torej kaj hočeš grešni Smrtnik? Spreobritev, ali pa....! Podpis nečitljiv. — Pismo je navadno priložena reklama za katoliške misije v Afriki in Aziji.

Stari Maribor je živel dolga stoletja pretežno od kmetijstva in obrta. Novejši razvoj industrije je obrtu sicer odvzel prejšnji položaj in pomen, kljub temu pa tvori še vedno dragoceno panogo našega narodnega gospodarstva. S ponosom moremo ugotoviti, da so mariborski obrtni izdelki dosegli zlasti v zadnjih letih tako sodobno višino, da morejo z uspehom tekmovali z najboljšimi doma in v tujini. Kdor ne verjam, se bo lahko o tem prepričal na obrtji razstavi ob prilikah letošnjega velikega VII. Mariborskega tedna v času od 6. do 15. avgusta. Za vse tuje obiskovalce je dovoljena na naših železnicah polovična voznišča.

Labodji zarod je dobil po dolgih letih mestni park na prvem ribniku. Leta in leta sta tam samevala dva labuda, a letosno pomlad je samica gnezdi med visokim siljem sred ribnika in sedaj že kobacajo po zeleni travi 4 mogočni mladi labudi, ki jih seve neprestano spremljajo oči mladih in starih Mariborčanov.

Velikansko poneverbo v znesku okrog din 700.000 so izsledili pri nekem mariborskem denarnem zavodu. Skodo pa so v izogib škandalu in sodnega preganjanja pokrili sorodniki prizadetega uradnika, ki je bil nato le odpuščen iz službe, ne da bi proti njemu vložili kazensko ovadbo. Vzrok poneverbe: ženske so draga reč. Kakor objačajo, pa tudi o tej skoro milijonski poneverbi meščanski listi nicensarjev poneverbo 100 din, bi bilo seveda čisto kaj drugega in bi bil predstavljen javnosti še isti dan s polnim imenom, po možnosti celo s fotografijo.

Zakaj se pobira dvojno števnilo? Inkasanti mestnih podjetij so pretekli mesec začeli poniekod pobirati dvojni znesek za števnilo. Doselej je mestno električno podjetje računalo din 4.50 za mesečno najemnino števila za električni tok, sedaj pa brez vsakega pojasnila zaračunava kar 100 odst. več, t. j. din 9. Že din 4.50 je razmeroma zelo visoka najemnina, ki jo morajo konzumenti tok pačevati vsak mesec, popolnoma nerazumljivo na je, zakaj so števnilo tako visoko zvišali. Nad tem postopanjem se upravičeno zgražajo vsi prizadefi,

Odsel je od svojega mojstra radiotehnični valjenec Franjo Jeza. Oblačen ima sive pumperice, sportno blazo, rjava čepico in gojerče. Star je 17 let, srednjevelik, kostanjevih las, redkih zobov in je brez dokumentov. Kdor pozna njegovo bivališče, naj to javi očetu Rudolfu Šetinu na Fali ali žandarmerijski stanicu v Studencih. Vse obdolžbe so neutemeljene in se naj fant nemudoma vrne k staršem.

Pogreb ameriškega letalca

»Slovenec« z dne 31. julija poroča:

»Belgrad, dne 30. julija 1938. m. Na zemunskem katoliškem pokopališču je bil danes pogreb tragično preminulega ameriškega letalca Gordona Mautha. Molitve za pokojnike sta opravila dva katoliška duhovnika. Pogreba sta se udeležili dve četji naših zrakoplovcev, zastopstvo štaba zrakoplovstva in Aerokluba. Ameriško poslanstvo je zastopal vojaški ataše Vilareyy z vsem osebjem poslanstvom. Po opravljenih molitvah so

Zakaj so bančniki „Petschek“ prodali rudnike?

Podučno tudi za naše podjetnike — tuje. Socijalistični tednik »Nova Svoboda« piše pod naslovom »Petschek prodaja rudnike!«

»Živnobanka zna postopat. V tem je bila vedno njenja moč. Zadnja njenja transakcija kaže zopet to njeno prednost. S prevzetjem Petschekovih rudniških koncernov prihajajo ekspanzivne težnje Živnobanke v sfero, ki je bila doslej češkemu kapitalu nedostopna. (V Jugoslaviji menda še niti eden večji rudnik ni v naših rokah. Op. ur.) Obyvladanje Severnočeške in Mostecke premogokopne družbe je privedlo danes Živnobanku na položaj največjega premogokopnega koncerna pri nas. Severnočeško premogokopno bogastvo ima svojo zgodovino, ki je tesno združena s porastom bogastva in moči rodbine Petschekov in Weinmannov. Neznati potnik pri Weinmannih, Ignac Petschek, je ustanovil moč in slavo svojega rodu. Njegovi potomci beže od tega, kar je temelj njihove moči. Zasigurali so se za vsak slučaj, bežeči iz okraja, koljega politične razmere so tudi plod njihovega dela. Nimajo korajče, da bi pomagali popraviti to, kar so pomagali ustvarjati. Rast moči in bogastva Petschekov je namreč v temi zvezzi z načrtino germanizacijo krajev, v katerih so vladali. Petschek so to germanizacijo na vso moč podpirali. (Kakor smo že zadnjči poročali, so bančniki Petschek prodali te premogokope radi Henleinovske propagande proti židom Živnobanki za okrog 800.000. 000 din.). (Bratje Petschek so udeleženi tudi pri »Jugosloški« v Kranju. Op. ur.).

Nakup Živnobanke pomeni daljše pronikanje našega kapitala, čemur so doslej branili na severu Petschek in Weinmanni. Pomenja sodelovanje češkega kapitala tudi z nemškim in češkim delavcem v najvažnejši produkčni panogi. Treba bo pa še, da bo pomenila trans-

akcija Živnobanke ne samo finančen uspeh njenega koncerna, ampak tudi konec političnega nasilja, kateremu so v zadnjem času podlegli oni, ki niso naravnost soglašali z našimi metodami Henleinovcev in ki so bili eksistencno odvisni tudi na moči Petschekov in Weinmannov.«

In pri nas?

Mislili smo, da je kruta usoda tisočev in tisočev židovskih podjetnikov v nemških krajih končno naučila tudi naše tuje podjetnike, kako imajo postopati z delavstvom, ki jih ustvarja blagostanje. Če so odpovedali živci celo vsemogočnim denarnim magnatom Petschekov in Weinmannov v demokratični Čehoslovaški v nemškem ozemljiju, potem je pač s tem ogromno rečeno. Vkljub temu opažamo vedno vnovič v novici, kako še vedno nekateri tuji podjetniki pri nas, zlasti po tekstilnih tovarnah neprestano s svojim briskantnim, surovim, brezčutnim in maščevalnim odpuščanjem delavstva in njihovih zaupnikov brez vsake potrebe izvajajo konflikte z našimi organizacijami in maščevalnim, norim postopanjem ustvarjajo v masah protizidovsko razpoloženje in zagrenjenost med zaupniki, funkcionarji organizacij in vsem delavstvom.

In raven gotovi ljudje se s tem neprestano eksponirajo in mislijo, da bodo to svoje profiarsko počenjanje zabrisali, če od časa do časa darujejo par drobtin v obliki tisočakov — nacionalnim društvom. Saj ljudje vendar niso več tako naivni in z njimi cela naša javnost, da bi si pustila na ta način oči brisati in metati pesek v oči.

Mislimo, da smo dovoli jasno spregovorili in tudi pravočasno svarili. Če ne bo zaledlo, bo pač treba priti vnovič zopet s polnimi imeni na dan.

Rezervoar reakcije sta danes žena in mladina

Oproste naj nam žene in mladina, če smo temu razmotrivanju napisali tako nevljeden naslov. Kratko bo to razmotrivanje, ima pa namen, da opozori na strašno kulturno verzel, ki nazija pred nami kakor brezno brez dna, v katerem izginjajo žene in mladina, ki so tako potrebne v razvoju kulturnega in političnega življenja kot osnova, temelj, na katerem se najgradi nova kulturna in socialna človeška družba in tudi naše organizacije.

To velja za vse naše žene, od katerih se zateva, da naj bodo le metla v hiši, delajo parado in zabavajo, veseljačenja potrebne ljudi. Res je, da žena pozivlja rodbino in družbo, da ima v družbenem življenju to važno vlogo. To je prav, to je ženi prirojeno. Ni pa to dovolj! Žena mora umeti tudi javna vprašanja, mora se uveljaviti v javnem življenju. Žal, ji danes nova družba in kultura skoraj odreka to pravico, ali jo pa postavlja v kot, kjer nima dostopa do vzgoje in izobrazbe v ta namen. Ne bomo povedali neresnice ali obrekovali, če trdim, da tudi prav delavsko gibanje v tem oziru mnogo greši. Kdor je cinik ali pokvarjen človek, ga ta očitek sicer ne bo genil, ali dejstvo je in če pogledamo v zgodovino, se prav kmalu prepričamo, kako velika nevarnost našega delavskega gibanja je, da temu vprašanju ne posvečamo skoraj prav nobene pažnje.

Isto, kar velja glede žene, velja tudi za dijasko in delavsko mladino. Mladina tava in išče poti. V svoji naravnosti plemenitosti in idealnosti išče resnico, išče ideale, ki bi osrečili njo in

človeško družbo. Nikogar pa ni, ki bi te vrline mladine podprt s sistematično in načrtno vzgojo, da bi se mladina ne izgubljala v začaranjih gradovih, ugibanju in v raznih mogočih in nemogočih ekstremitih ali pa se v resignaciji potopila v reakciji ali reakcionarnih formalnostih, ki jo pretvarjajo končno v šlevaste lutke, ko današnja doba tako dramatično cvete zanje.

Delavsko gibanje ne sme biti le razredno. To ne zadostuje. Zdi se nam, da je delavska borba prav mnogo, če že ne popolnoma, odvisna od kulturne podlage, toda ne samo delavske, ampak vseh slojev in sil, ki se uveljavljajo v delavskem življenju.

Delavsko gibanje je že od nekdaj posvečalo tej nalogi največjo pozornost, ker more le na tem temelju uspevati in se razvijati bodočnost našega gibanja in naziranja. Ne bomo se motili, če trdim, da naše gibanje tam doživlja nevarne poraze ali ne napreduje, kjer se to vprašanje premalo neguje ali se celo zanemarja. — Reka, da žena podpira tri vogale hiše ali da je mladina naša bodočnost, bosta obveljala letaj, če ženo in mladino vzgojimo v tem zmislu, če ju zanemarjam, pa ne bosta zrela in sposobna, da vršita to nalogu.

Na to smo hoteli zopet opozoriti, ker opazujemo, kako gre razvoj ter kako naglo napreduje reakcija.

Mi vsi, prav vsi, pa storimo mnogo premalo, dasi bi bila naša kulturna dolžnost, da se resno pobavimo s tem problemom.

RIBNICA NA POHORJU

Obupen klic stavbincev z vrh Pohorja. Pri organizaciji stavbincev, podružnica Maribor so se zglašili te dni 3 delavci in tako le slike svojo usodo: »60 km dolgo pot smo napravili peš brez vsake pare trije stavbinci do Maribora z vrha Pohorja, kjer smo bili zapošleni pri gradbi vile in električne centrale Hutterja v bližini Senorjevega doma. Pisali ste že v »Delavski Politiki« v kako težkih vremenskih razmerah dela in živi delavstvo pri tej gradnji. Mezde pa so takšne, da smo zasluzili trije za 207 urno delo din 315. Čeprav smo vajeni skromnim razmeram, se nam je zdelo vendarle premalo in smo takšno beraško mezdoo odklonili, da si bomo že drugod iskali pravice. Posledica pa je bila, da smo morali takoj zapustiti tudi barako, kjer smo dotlej spali, pognali so nas v noč, lačne, brez sredstev, visoko v planinah in smo hodili celo noč, zmučeni in prestrandani do Maribora. Pri gradbene podjetju, ki gradi pri Hutterju, so

bile včasih napram ostalim mariborskim stavbenikom še dokaj napredne in socijalne razmere. Zadnji čas pa je ravno pri tem podjetju pavem povsem drugačen duh, ki ga uvajata posebno 2 nameščenca, a najbrž ne brez vednosti lastnikov podjetja. Ponavljajo se grožnje nad organiziranim delavstvom in pritisik, a delavstvo se v strahu spomni koščaka črnega kruha in se niti prav več ne upa upreti temu nesocijalnemu in tudi nenacionalnemu pritiskanju. Delavstvo sedaj že uvideva, kam ga je privela njegova razceplost, odkar so začeli zapuščati organizacijo. V bodoče bomo prizadetima gospodoma posvetili tudi v javnosti več pozornosti in javno pribili krvic, ki jih bosta prizadevala delavstvo. Nai si pa zapomnita: »Svaka sila do vremena«. — V prepravljanju, da bo ta opozoritev za enkrat zadostovala, smo danes še izpustili ime prizadete tvrdke, čeprav smo podobne pritožbe že ponovno slišali, zlasti tudi ob prilikl volitev obratnih zaupnikov.

Delavski pravni svetovalec

Nadure v pekovski obrti (Celje)

Vprašanje: Zaposlen sem kot pekovski počinik in delam deloma v pekarni, deloma raznašam pecivo. Delodajalec mi za one ure, ki jih opravljam, kadar raznašam pecivo, noče dati nobene plače, ampak mi prizna le odstopke od izkuščnika. Razen tega delam večkrat tudi nadure. Po kolektivni pogodbi je določeno, da morajo delodajalcji plačati raznašanje peciva enako kot drugo delo. Ali imam zato peciva enako kot drugo delo. Ali imam zato nadure?

Odgovor: Kolektivna pogodba je obvezna tudi za Vašega delodajalca in Vam mora zato plačevati tudi raznašanje peciva enako kot drugo delo, če je tako zapisano v kolektivni pogodbi. Kot naduro Vam pa mora plačati s 50 odst. poviškom vsako uro, ki jo dnevno

opravite preko 10, ne glede na to, da skupni seštevec tedenskih ur ne znaša več kot 60.

Zavarovanje pri Podpornem društvu (Maribor)

Vprašanje: Pri Podpornem društvu sem imel zavarovanje svojo ženo, ki je sedaj umrla in sem jaz potegnil po njej celo zavarovalnino. Sedaj pa naenkrat zahteva moja nezakonska hči, da bi moral del odstopiti njej. Ali ima pravico do tega?

Odgovor: Po pravilih Podpornega društva železniških delavcev in uslužencev v Mariboru ima pravico do podpore v prvi vrsti zakonski drug, ako sta živila zakonca v zakonski skupnosti, šele če tega ni, pridejo na vrsto zakonski in nezakonski otroci, za njimi starišči članov itd. Vaša nezakonska hči zato ne more od Vas zahtevati ničesar, tudi sicer bi lahko uveljavljala pravico do podpore le na pram društvu.

Delavski zlet v Beograd

Beograjsko delavstvo se zelo pripravlja na delavski zlet v Beogradu, ki se bo vršil v dneh od 6. do 7. avgusta 1938.

Zletni odbor je izdelal obsežen program za proslavo:

- 40-letnici ustanovitve »Radnički Novin«,
- 25-letnici ustanovitve otroške skupine »Budučnost« in
- 10-letnico ustanovitve centrale za radničko vaspitanje.

Dne 6. avgusta bo izlet na Avalo in kongres kulturnih in sportnih društev.

Dne 7. avgusta 1938 dopoldne razstava delavskega tiska, amaterskih del in rokopisov, popoldne športne tekme na železničarskem igrišču in zvečer festival pevskih, dilektantskih in godbenih društev na igrišču Bask na Topčiderskem brdu.

K sodelovanju se je priglasilo doslej okoli 30 organizacij iz raznih delov države. Zlet je velepomemben za enotnost delavskega gibanja in je zato naša dolžnost, da ga kar najiskreneje pozdravljamo.

Kodanska konferenca sedmih malih držav

Skupina Oslo, to so nordijske državice, so sklenile konvencijo v gospodarskem sodelovanju. Premajhne so, da bi ta politika imela uspeh. Njih sodelovanje je zvezzano z velikimi državami. Sklicele so konferenco v Kodanji (Švedska, Norveška, Danska, Finska in Nizozemska (skupina Oslo) in pritegnile še Belgijo in Luksemburg. Na tej konferenci so razpravljale o mednarodni politiki. Tako bi rade

bile nevtralne v slučaju vojne, kar bi jim nudilo mnogo jamstva za mir. To so nordijske dežele povedale že v Ženevi. Tem deželam gre zato, da se določbe o sankcijah, ki jih izvajajo lahko samo velesile, izpremeni v tem smislu. Iz Društva narodov države ne izstopajo. V francoskih političnih krogih so vznešeniji, da se je nordijski zvezzi pridružila tudi Belgija.

Belgijski stavbinski delavci

Belgijska stavbinska organizacija je slavila letos štiridesetletnico obstoja. Dne 10. in 11. julija pa je imela svoj kongres. Organizacija je najmočnejša belgijska strokovna organizacija.

Na kongresu je bilo 34 zunanjih delegatov. To kaže velik ugled organizacije. Kongres je prisostvoval tudi nespornej voditelj belgijskega gibanja s. E. Vandervelde. Istotako so prišli na kongres predsednik vlade Spaak in ministra Baltazar in Delato.

Ministri so na kongresu govorili. Spaak je izjavil, da je veren privrženec strokovnega gibanja, ker je sam izšel iz njega. Poudaril je

tudi potrebo svobode strokovnih organizacij. Minister Baltazar je poročal o naporih za javna dela v omiljenje nezaposlenosti, minister dela in za socialno skrb Delato je pa poročal o svojem delovanju. Kongres je poročila vzel z odobravanjem na znanje ter ostro oboznil saboterje tega dela v kapitalističnih vrstah.

Za Anglij je govoril Merson, za Skandinavijo Nik Nes, za Francijo Leker, za internacionalno stavbincev in lesnih delavcev Tangen, za Čehoslovaško Strausjan, ki je zbudil živo manifestacijo za Čehoslovaško.

Kongres je bil prava manifestacija delavske solidarnosti, ki je tudi vse resolucije sprejel soglasno.

Po »Gr. R.«

Položaj železniških strojevodij in kurjačev

Taylor-jev sistem popolne izrabe delovne sile se poskusno uvaja na teritoriju ljubljanske železniške direkcije že nekaj časa. Čeprav so obvestila centralni upravi prav s tega njenega področja najgostejša in temeljna, ker nazorno dokazujo, da primanjkuje 2000 mož železniškega osebja, se centrala ne gane. S preobremenitvijo železniškega osebja posebej v drugimi nedostatki železniške uprave se ne pčajo samo strokovni listi, marveč tudi dnevniki in tekniki. Ni torej dvoma, da v Sloveniji javno mnenje pazno brani železničarje pred prekomernim naprejanjem po centralni upravi.

Ponovno smo že navedli, za koliko je v času po osvobojenju železniško osebje postopoma zgubljalo na prejemkih, koliko je prikrajšano v dopustih, koliko v odmorih z novim zoženjem turnusov, koliko je prikrajšano pri prihrankih.

Dobro znano mora tudi biti generalni direktor, da prebije strojno osebje v službi časovno 8 do 10 odstotkov več kot osebje beograjske direkcije. Da odpade naivč stortive v zmanjševanju železniškega potniškega in tovornega prometa na osebje ljubljanske direkcije, še zlasti splošno znano; znano je pa že vsakomur, da statistično odpade na železničarja ljubljanske direkcije največ celotnih železniških dohodkov. Kljub temu pa ljubljanska direkcija ne nakloni osebju niti zakonito priznanih dopustov, ker ni poskrbljeno za rezervno osebje, kaj šele za kakršenkoli načršaj. Za razumevanje tega je treba vedeti da razen generalne direkcije ni nikdo upravljal števila železniškega osebja kakorkoli zvati.

Tako se bo mogla država po dejstvih uveriti — boljše prej, nego kasneje — da je birokratizem po njejne ustanove najslabša oblika uprave. Za pametnega je veljalo vedno pravilo, da je boljše postati pamet po izkušnjah drugih, nego po lastnih. Za vsako drugo prakso pokora ne more izostati.

Iz turnusa strojevodij ljubljanske direkcije, ki smo ga dobili na vpogled, smo lahko ugotovili protislovja z veljavno službeno v odmoru do 20 ur prostih regularno 20 ur prost, imelo izven domačia najmanj 6 ur, doma pa najmanj 10 ur odmora, prejemalo 20 odst. ekskutivno doklado na plačo ter neokrnjene prihranke. Služba je trajala na strojih pri brzih vlakih največ 7 ur, pri potniških 9 ur, pri tovornih pa 12 ur.

Sedanji turnus traja 10 dni in izkazuje v tem času za strojevodje 88 ur službe, za kurjačo sorazmerno več. Če pristejemo k temu še redno šolanje, je osemurni delovnik daleč prekra